

שיל"ת

קונטרס

דפי יד שנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י

ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גליון קנו שנה ד' פרשת תולדות חודש כסלו שנת ה' תשפ"ד לפ"ג

בבא קמא ח. - יד:

**קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל
ניתן לפנות לכתובת המייל
sh0533132203@gmail.com**

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל" 053-3132203

נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.

פרנס השבוע

מה בגליון?

• הא דתירצו הסתירה בין הזרייתות לכאן היתה לו עידית ומכרה כאן שלא היתה לו עידית ומכרה, אבל קשה דאם בזרייתא שהביאו עכשיו איירי בשלא היתה לו עידית ומכרה, למה כלל אמרו דאיירי זיש לו זינונית וזיבורית, הרי אכלו נחשבים אלו כעידית וזיבורית, שהרי לא היתה לו עידית, ואמאי קרי לה כלל זינונית. ואולי יש לומר דהיות ועידית זו שוויה כזינונית דעלמא לכך קרי לה זינונית, אבל אכלו באמת נחשבת חלקה זו לעידית. אבל א"כ עדיין קשה דאם בגזייה אזלינן בתר דידיה דאם היא עידית אכלו גובה ב"ח מזיבורית, למה לגבי קריאתא שם לחלקת השדה קרי לה זינונית כפי שוויה דעלמא, ואם באמת קריאתא שמה זינונית לא משום שוויה דעלמא היא, א"כ מוכרח שהיה לו גם עידית ומכרה דלכך נקרא החלק הנשאר אכלו בשם זינונית? (הערה כ')

• מה דהקשו בגמ' למאי בעינן לימוד מוהמת יהיה לו דמשלם עם הנבילה חלק מהנזק, השתא אי אית ליה לדידיה כמה טריפות יהיב ליה דאמר מר ישיב לרבות שוה כסף ואפי' סובין דידיה מיבעיא, קשה דעדיין איכא חידוש כאן ללמוד מוהמת יהיה לו, לומר דאפי' באופן שיז לו לשלם ההיזק בכסף או במיטב שדהו יוכל לשלם חלק מן ההיזק בנבילה זו, דהרי מה שלמידים מישיב לרבות שוה כסף היינו רק באין לו כסף או

מיטב, וכפי שאמרו בגמ' לעיל (ט.) הכא במאי עסקינן בדלית ליה, ולכך צעינן הלימוד מוהמת יהיה לו דבנבילה של הבהמה שניזוקה יוכל לשלם בה, וממילא מה קשה על רב? (הערה ל')

• הא דהקשו פשיטא על דברי ר' אבא דאמר שלמים שהזיקו גובה מבשרן ואינו גובה מאימוריהן ותירצו לא כריכא לגובה מבשרן כנגד אימורין, והיינו להיות ורק חצי נזק גובין מן השור התם, ממילא יש לגבות מחצי השור חצי נזק, והיות ואין גובין מאימוריהן לא יהא בחציו לגבות חצי נזק, ולכך הו"א שיגבה מן הבשר יותר מחציו כנגד האימורין, וזה קמ"ל ר' אבא שאין גובין מבשרן כנגד אימוריהן, קשה דמנין לנו כלל דאת החצי נזק שמשלמים בשור תם משלמים מיניה רק מחצי בשרו וגופו, וכי אם יהא שור המזיק שוה מאה זוז ושור הניזק מאתיים זוז, גם באופן זה ישולם מן השור הניזק רק חצי בשרו והיינו חמישים זוז שהוא רביע נזק, דלמה לא נאמר דבכל גוונא ישלם חצי נזק ששוה שור המזיק מגוף שור הניזק, וגם אם בכך ישולם בכל גופו של שור הניזק, וממילא הוא הדין שיגבה מבשרן כנגד אימוריהן, דלא משלמים רק מחצי בשרו דווקא? (הערה ל"ח)

• מה דהקשו בגמ' על הא דרצו למעט מבית דין מכר נכסיו ובלא דא"כ ה"ה גבי ליה ומכר נכסיו, ולכך דחו בגמ' פירוש זה, קשה למה יש הכרח לומר דלוח ומזיק דינס שוה בזה, הרי יש לומר דבמזיק למידיס מוהועד צבעליו כמו שלמידיס לעיל (יג:) דצעינן עד שתהא שעת מיתה והעמדה וגמר דין שוין כאחד, והיינו צבעלים אחד, ומשא"כ בלוח, וממילא למה דחו פירוש זה? (הערה מ"ד)

דף ה ע"א

ב. בגמ' הכי נמי מסתברא מדקתני אחריתי בינונית וזיבורת נזקין בבינונית ב"ח וכתובת אשה בזיבורית קשיין אהרדי אלא לאו ש"מ כאן שהיתה לו עידית ומכרה כאן שלא היתה לו עידית ומכרה. היינו דלכך בכרייתא שהביאו עכשיו אמרו דב"ח בזיבורית ולא בבינונית כהכרייתא שהביאו לעיל, דהיות ושם לא היתה לו עידית מתחילה לכך בינונית שלו עידית היא אצלו, וממילא אין לב"ח לגבות ממנה, שהרי ב"ח דינו בבינונית ולא בעידית, ואם אין לו בינונית מדחי ליה לזיבורית דידיה, ומשא"כ בכרייתא דלעיל דאיירי שהיתה לו עידית ומכרה, כיון דבינונית זו בינונית היא גם גבי בעה"ב זה, לכך גובה ב"ח מבינונית כדינו שהוא בבינונית. אבל קשה דאם בכרייתא שהביאו עכשיו איירי בשלא היתה לו עידית ומכרה, למה

כלל אמרו דיש לו בינונית וזיבורית, הרי אצלו נחשבים אלו כעידית וזיבורית, שהרי לא היתה לו עידית, ואמאי קרי לה כלל בינונית. ואולי יש לומר דהיות ועידית זו שוויה כבינונית דעלמא לכך קרי לה בינונית, אבל אצלו באמת נחשבת חלקה זו לעידית. אבל עדיין קשה דאם בגבייה אזלינן בתר דידיה דאם היא עידית אצלו גובה ב"ח מזיבורית, למה לגבי קריאת שם לחלקת השדה קרי לה בינונית כפי שוויה בעלמא, ואם באמת קריאת שמה בינונית לא משום שוויה בעלמא היא, א"כ מוכרח שהיה לו גם עידית ומכרה דלכך נקרא החלק הנשאר אצלו בשם בינונית. וצריך לומר דהו"א דאזלינן בתר עלמא ולכך קרי לה בינונית כשוויה בעלמא, רק דעל זה אומר התנא דהדין אינו כן אלא בתר דידיה אזלינן, והיות ואצלו עידית היא אין ב"ח גובה הימנה.

כא. בגמ' ואיבעית אימא אידי ואידי כגון שהיתה בינונית

שלו כבינונית דעלמא, והכא
 בהא פליגי מר סבר בשלו הן
 שמיין ומר סבר בשל עולם הן
 שמיין. היינו דהיות ואצלו היא
 עידית גובה ב"ח מזיבורית
 דבדידה שמיין, ולמ"ד בשל
 עולם הן שמיין גובה מבינונית
 כפי בינונית דעלמא. וקשה דהרי
 למ"ד בשלו הן שמיין גם לדידה
 הוא חלק זה בינונית ולא
 עידית, שהרי זהו דאמרו
 דבינונית שלו כבינונית דעלמא
 היא, וממילא למה לא יתן לב"ח
 מבינונית כדינו, ומה היא
 דאמרו דאצלו היא כעידית, הרי
 להדיא אמרנו דבינונית היא.
 וצריך לומר דשם איירי בהיתה
 לו עידית ומכרה, רק דמ"מ סבר
 האי תנא דבתר עכשיו אזלינן
 ועכשיו עידית היא אצלו, ולכך
 גובה ב"ח מזיבורית ולא
 מבינונית כדינו. רק דעדיין קשה
 דלמה לא ניזיל בתר זמן
 ההלואה שאז היתה שדה זו
 בינונית אצלו, שהרי אם קודם
 ההלואה מכרה לא מסתבר
 שיהא גובה כפי בינונית שהיתה
 קודם ההלואה. ואולי יש לומר

דבאמת כבר מכרה הלזה קודם
 ההלואה, ולכך נחשבת לעידית
 גבי לזה זה, ומה דהו"א ליתן לו
 מן בינונית זו שעכשיו עידית
 היא אצלו, זהו משום דשויה
 כבינונית דעלמא, וזה קמ"ל
 דבשלו הן שמיין.

כב. בגמ' רבינא אמר בדעולא
 פליגי דאמר עולא דבר תורה
 ב"ח בזיבורית וכו' ומה מעם
 אמרו ב"ח כבינונית כדי שלא
 תנעול דלת בפני לויין מר אית
 ליה תקנתא דעולא וכו'. נחלקו
 באם הדין הוא כתקנתא דעולא,
 דלמ"ד ב"ח גובה מזיבורית
 אמר כן דאינו סובר מתקנתא
 דעולא, ובתר דבר תורה אזל.
 אבל קשה דלית ליה תקנתא
 דעולא, למה אמר למילתיה
 דווקא בכחאי גוונא דיש לו רק
 בינונית וזיבורית, הרי אפי' אם
 היה לו גם עידית היה הדין כן
 דב"ח גובה מזיבורית, וכדיניה
 בדבר תורה, ולמה איירו דבריו
 ביש לו בינונית וזיבורית דווקא,
 אדרבא חידוש גדול יותר היה
 באמרו דין זה בכש"ש לו גם
 עידית. ואולי יש לומר דגם למ"ד

דלית ליה תקנתא דעולא, מ"מ בדאיכא ללוה גם עידית גם הוא חשש למענת עולא כדי שלא תנעול דלת, והחמיר ליתן לו מבינונית, דאין לו ללוה בחינם להרע למלוה זה שהטיב עמו וליתן לו רק זיבורית כדינו, רק דהיות ומעיקר הדין אינו סובר מתקנתא דעולא ולחומרא בלבד החמיר בה, לכך בדליכא עידית סבר דיכול ליתן לו הלואה כדינו מזיבורית, דאינו חייב ליתן לו השדה הטובה ביותר שיש לו.

מכך, אבל באופן שהשני מפסיד מביטול התקנה א"א למעון כן, ולכך במכר לוקח ראשון בינונית וזיבורית אינו יכול למעון כן, וממילא למה כאן לוקח שני יוכל למעון טענה זו הגם שלוקח ראשון יפסיד מכך, הרי רק זכות שהיה לראשון זבין, וראשון בכהאי גוונא שמפיד השני מכך אינו יכול למעון, וכך הוא אין לו זכות למעון כן בכהאי גוונא, וצ"ע.

דף ט ע"א

דף ה ע"ב

כד. בגמ' ויצאו עליה עסיקין עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו משהחזיק בה אין יכול לחזור בו מ"ט דאמר ליה חייתא דקטרי סברת וקבלת. היינו דהיות ובלא אחריות קנאה ממילא קנאה על מנת לקנותה איך שהוא, ולכך אין יכול לחזור בו אפי' ביצאו עוררין שאין השדה של המוכר כלל, דממילא עולה דקנה שק מלא רוח, ומ"מ אין חוזר בו משום דחייתא דקטרי סברת וקבלת. אבל קשה דגם אם בלא אחריות קנאה

כג. בגמ' מצי א"ל לא ניחא לי בהאי תקנה לוקח שני נמי מצי אמר ליה גבי בינונית וזיבורית דכי זבין לוקח שני אדעתא דכל זכותא דהוה ליה לראשון בגוה זבין. היינו דגם לוקח שני מצי למעון טענה זו לא ניחא לי בהאי תקנה, וממילא יגבו מן הבינונית והזיבורית שנמצאים אצל לוקח ראשון. אבל קשה שהרי לעיל אמרו דלומר לא ניחא לי בתקנתא דרבנן יכול לומר רק אם אין השני מפסיד

הקונה, מ"מ למה יהא מכירה באופן שאין השדה של במוכר כלל, הרי אין זה מכירה בלא אחריות אלא אין כאן מכירה כלל, דאפי' שק מלא רוח לא מכר לו, דגם השק לא היה שלו, ובמה יחול המכירה כלל לומר לו דאין יכול לחזור בו. וצריך לומר דבאופן שנלקח ממנו השדה בפועל על ידי העוררין ודאי יתבטל המכירה וכלא היה כלל, ולא יהא צריך לשלם למוכר, ואפי' בשכבר שילם יוחזר לו כספו, רק דכאן איירי ביצאו עליו עוררין ועדיין לא נלקח השדה, דעל הרעש שעוררו עליו העוררין לבד לא יוכל לחזור בו מן הקניה, ומשום דכלא אחריות קנאו, וכפי שאמרו לקמן בא"ד דאומר לו אחוי טירפך ואשלם לך, דכל החילוק בין ב' הא"ד הוא גבי מכרו באחריות, אבל לגבי הדין עצמו לכאורה שוין נינהו, ובשניהם בשאחוי לו טירפו ודאי ישלם לו ואפי' בלא אחריות, וזה משום דבכהאי גוונא לא חלה המכירה כלל וכנ"ל.

כה. בגמ' איכא דאמרי אדרבה לאידך גיסא דא"ל להכי שקלי כספים דאי מוגנבי לא משתלמנא מינך ולהכי שקלת ארעא דאי מטרפא לא משתלמנא לך מידי מינאי. היינו דכל אחר יקח על עצמו סיכון כספו הכרוך בו זה בגניבה וזה בטרפו בעל חוב, ולא ישלמו זה לזה ההיזק אם יהיה בחלקו. אבל קשה דמה שייך להשוות ב' סיכונים הללו יחד כלל, הרי בגניבה של הכספים הרי זה דבר התלוי בו בבעליו לשמור כספיו כדבעי, וגם איירי באונם שנעשה לו וגם לא בא לו אונם זה בשביל שירש כספים אלו מאביו, ומשא"כ גבי בעל הקרקע שבא בעל חוב וטרפו, הרי כל ההיזק שנעשה לו הוא משום הירושה מן האב, ובזה יש כן לבן השני להתחלק בהיזק, דמי האי ברא והאי לאו ברא, ודווקא באופן שנאנס בעל הקרקע וכגון בשטפה נהר וכדומה הוא דשייך לומר דלא ישלם לו בעל הכספים היזקו, דהוה ממש כמו גניבה גבי

כספים, וממילא למה לא"ד אין לבעל הכספים לישא עם אחיו בהזיק שנטרף שדהו, וצ"ע.

דף ט ע"ב

כו. בגמ' תנו רבנן כל שחבתי בשמירתו הכשרתי את נזקו כיצד שור ובור שמסרן לחרש שוטה וקטן והזיקו חייב לשלם משא"כ באש. היינו דרק גבי אש חייב ביה ומשא"כ באש גם הזיקו אינו חייב כו. וצריך ביאור מנין לגמ' ללמוד מדברי תנא דמשנתינו למעט אש בזה ולפוטרו. ואולי יש לומר דבמה שאמר התנא כל שחבתי בשמירתו בזה הוא ממעט אש, דבאש אינו חייב בשמירתו כבשור ובור, דדוקא בשור ובור חייב שמירתן, כיון שיכולין להזיק בלא שמירה, אבל באש בפרט לפי מה שאמר ר"ל דאיירי בגחלת אין צריך בו שמירה, דמעצמו אינו יכול לילך ולהזיק, ולכך פטור משמירתו, ואם הלך חרש שוטה או קטן וליבה האש והזיק בו אינו חייב בעליו בהזיק, דלא הוא הכשיר

את נזקו. ואפי' לר' יוחנן דאמר דבשלהבת גם פטור, צריך לומר דהיות והשלהבת היכן שהיא עכשיו אינה יכולה להזיק, לכך גם אם לקח החרש שוטה או קטן והזיק בה אין בעליו חייב בה, דהרי אפי' דברי היזקא בשלהבת מ"מ לא הוא הכשיר את נזקו.

כז. בתוד"ה עד שלישי במצוה, פי' שאם מצא אתרוג כאגוז כמו ששיערו חכמים ואחד גדול ממנו שלישי יקנהו. היינו דסבר תוס' דשליש במצוה היינו גבי שיעורו ששיערו במצוה זו, דבעינן להדר ולהגדיל שלישי יותר משיעורו. אבל קשה דבשלמא באתרוג ולולב שייך ביה הידור זה להגדיל שלישי בשיעורו, אבל בשאר מצוות מה שייך שלישי במצוה בכעין זה, וכי בספר תורה יגדיל שיהא הספר תורה גדול בגודלו, וכי מצינו שיעור לגודל הספר לענין כשרותו, וכן בכל מיני מצוות בהרבה מהם לא שייך הידור זה, וממילא איך שייך לבאר דזהו כוונת הגמ' שלישי במצוה,

ולרש"י דביאר דהיינו בשוויו
ניחא, דדבר זה שייך בכל מצוה,
ולתוס' קשה, וצ"ע.

דף י ע"א

כה. בגמ' כיצד החופר בור תשעה
ובא אחר והשלימו לעשרה
האחרון חייב ודלא כרבי זכו'
רבי אומר אחר אחרון למיתה
ואחר שניהם לנזקין. היינו דרבי
סבר דרק גבי מיתה חייב רק
האחרון, דבלעדיו לא היה כאן
בור שיש בו כדי להמית, אבל
גבי נזקין שגם בור ט' מזיק,
חייבין שניהם, דשניהם גרמו
ההיזק, ומשא"כ ת"ק שם ותנא
דמתניתין סברו דאחרון חייב
בין על מיתה ובין על נזקין,
ואילו הראשון אינו חייב על
כלום. אבל באמת תימא הוא
למה גבהי נזקין ייחשב הראשון
הכשרתי מקצת נזקו, הרי לא
היה במעשיו שום הכשר לגבי
היזק, דגם במעשה הראשון היה
בו כדי להזיק, ואפי' לחייבו יחד
עם הראשון צריך ביאור למה,
אבל לחייבו לבדו על ההיזק

ולפטור הראשון תימא הוא למה
יהא הדין כן. ובפרט לפי מה
דאמרו בגמ' לעיל (ג.) זה אב
למיתה וזה אב לנזקין, והיינו דב'
אבות ניהו י' למיתה וט' לנזקין,
למה יהא חייב זה השני גבי
נזקין שכבר עשאו הראשון
בשלמות. ובשלמא לפוטרו
לגמרי אי אפשר, שהרי תוספת
הטפח שכרה השני יש בו להזיק
יותר מן בור ט', מ"מ לפטור
הראשון למה. וצריך לומר
דהיות ומקצת נזקו של זה שניזק
כאן הכשיר השני, וכפי שאמרנו
דבתוספת טפח זה יש בו להזיק
יותר, ממילא לכך חייב הוא על
כל נזקו, ובאמת חידוש הוא,
אבל אלו הם דברי התנא
דמשנתינו, כל שהכשרתי מקצת
נזקו, חייב בתשלומי כל נזקו,
ובאמת עדיין צריך ביאור למה
הראשון יהא פטור. ועיין בתוס'
דהביא מפ' הפרה דגזירת
הכתוב הוא כי יכרה אחד ולא
שנים, ולמידים מכך לחיובי
בתרא ולא קמא דכתיב והמת
יהיה לו מי שהמת שלו, והיות
והראשון לא עביד בור דיש כדי

להמית ודאי לא הוא זה שחייב בה, אלא כי יכרה על השני נאמר.

דף י ע"ב

כט. **בגמ'** מתקופ לה רב ששת והא איכא מרבה בחבילה היכי דמי אי דבלאו איהו לא אזלא פשיטא אלא דבלאו איהו אזלא מאי קא עביד. היינו דהיות והאש אזלא רק מכוחו להתם פשיטא דרק הוא חייב בה, דלמה יהא חייב בה הראשון, הרי בלאו השני לא אזלא להתם, ואם בלעדי השני גם אזלא להתם למה יהא כלל השני חייב בה, הרי לא עביד כלום, וממילא לא מצינו בזה עוד דין של הכשרתי מקצת נזקו חבתי בתשלומי כל נזקו ולכך הוא לא נכתב כאן. אבל קשה דהרי אפשר לומר דאיירי שבלעדי השני היה יכול האש להגיע להתם, רק דהיה לוקח הדבר זמן מרובה יותר, ובאותו זמן היה אפשר לכבות הדליקה, וכשהוסיף השני חבילה נוספת בא האש מיד להתם, וממילא

הגם דמיהר השני את האש לם, מ"מ לא עביד הדבר לבדו, ולכך חידוש הוא דעל אף דהכשרתי מקצת נזקו, היינו המהירות ושבשבילו היה פחות זמן לכבות הדליקה, ולכך יהא חייב בתשלומי כל נזקו, והיינו ממש כמו שתירצו לקמן גבי הספסל דבלאו איהו מיתבר בתרי שעי והשתא איתבר בחדא שעה, וממילא למה לא נכתב דין זה כאן, וצ"ע.

ל. **בגמ'** השתא אי אית ליה לדידיה כמה טריפות יהיב ליה דאמר מר ישיב לרבות שזה כסף ואפי' סובין דידיה מיבעיא. היינו דמה היה ההו"א שלא יוכל לשלם ההיזק לפחות חלקו בנבילה של הבהמה שניזוקה כאן, הרי אפי' בכמה נבילות אחרות יכול לשם הנזק, וממילא למאי בעינן הלימוד מוהמת יהיה לו. אבל קשה דעדיין איכא חידוש כאן ללמוד מוהמת יהיה לו, לומר דאפי' באופן שיש לו לשלם ההיזק בכסף או במיטב שדהו יוכל לשלם חלק מן ההיזק בנבילה זו,

דהרי מה שלמידים משיב לרבות שוה כסף היינו רק באין לו כסף או מיטב, וכפי שאמרו בגמ' לעיל (ט). הכא במאי עסקינן בדלית ליה, ולכך בעינן הלימוד מוהמת יהיה לו דבנבילה של הבהמה שניזוקה יוכל לשלם בה, וממילא מה קשה על רב, וצ"ע.

דף י"א ע"א

לא. בגמ' אבא שאול אומר יביא עדודה לב"ד מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר פחת נבילה דניזק הוי ומר סבר פחת נבילה דמזיק הוי לא דכו"ע דניזק והכא בטורח נבילה קמיפלגי. היינו דהו"א דאבא שאול צריך ללמוד מן הפסוק דצריך המזיק להביא את הנבילה לב"ד כדי לבדוק שוויה, ומשא"כ לרבנן שהנבילה דמזיק הוי אין צורך להביאה, ולכך לומד מן פסוק זה לאונם שיביא עדים, וזה דהו בגמ' דבאמת לכו"ע דניזק הוי, ורק לאבא שאול צריך לימוד זה לנבילה, משום דהוא סבר

דטורח נבילה על המזיק ולחייבו בזה נכתב כן, אבל לרבנן דעל הניזק לטרוח בנבילה נכתב פסוק זה גבי אונם. אבל קשה למה למ"ד טורח נבילה דניזק לא בעינן לכתוב כן בפסוק להדיא, הרי אדרבא בו הוי חידוש גדול יותר שיהא הטירחא עליו ולא על המזיק, שהרי המזיק מה שהוא מביא את הנבילה כי טרח בדנפשיה טרח וכדלקמן, וממילא למה דווקא למ"ד טורח נבילה דמזיק בעינן ללמוד כן מן הפסוק, ואילו למ"ד דהטירחא על הניזק אין צריך לכך לימוד מן הפסוק, ואיך יהא הפסוק מיותר ללמוד ממנו גבי אונם שיביא עדים, וצ"ע.

לב. בגמ' אמר שמואל אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אלא לנזקין וכו' איבעיא להו ה"ק אף לשואל שמין ואבא מודה לי או דלמא ה"ק ואני אומר אף לשואל אין שמין. היינו דאיבעיא ליה אם אף לשואל עולה על הא דאמרו אלא לנזקין ולהוסיפו דגם בו שמין, או דלמא אף לשואל עולה על לא לגנב ולא לגזלן דגם בו

אין שמין. אבל באמת תימה הוא מה האיבעיא בזה כלל, הרי נזקין כלול בו גם שואל, דהרי ר' אושעיא תני י"ג אבות נזיקין וביניהם גם שואל, ואין מי שחולק עליו בזה, ורק אם יש לכותבו במשנה תירצו תירוצים שונים בזה, וממילא להיא כבר אמר דהיה המנהג מתחילה ששמין לשואל כשאר נזקין, ואיך הו"א כלל לומר אף לשואל אין שמין, וגם לומר אף לשואל שמין אין צורך כיון שנאמר להדיא במנהגם בתחילה, וצ"ע.

דף יא ע"ב

לג. בגמ' וכן תני רמי בר חמא מתוך שנאמר פדה תפדה יכול אפי' נטרף בתוך ל' יום ת"ל אך חלק. היינו דבלאו דכתיב אך הו"א דאפי' נטרף בתוך ל' יום בעינן לפדותו ונלמד כן מדכתיב פדה תפדה ללמד כן. אבל קשה דהרי איירי בתינוק שכבר מת ואינו עוד בעולם, ולמאי נפק"מ לפדותו עכשיו, הרי אין כאן את מי לפדותו ולמה לפדותו, ובשלמא ברית עבדינן לתינוק

שמת כדי שלא נקברנו בערלתו, אבל פדיון שאין זה דבר שבגופו למאי בעינן למיעבד אחר מיתתו. ובפרט קשה דמשמע מדברי הגמ' כאן דבאמת במת תינוק אחר ל' יום ועדיין לא נפדה, דבעינן עדיין לפדותו עכשיו, דרק גבי מת בתוך ל' אמרו דאך חלק, ולמה ולמאי נפדהו אחר מיתתו, וצ"ע.

לד. בגמ' ואמר עולא אמר ר' אלעזר האחין שחלקו מה שעליהן שמין ומה שעל בניהן ובנותיהן אין שמין. עיין רש"י דביאר דכיון דבנים ובנות לא אתו לבי דינא לא מבזינן להו למיתני. ועיין בתוס' שהביא פסר רב אלפס דדווקא בגדי חול שעליהן אין שמין אבל בגדי שבת שלהם מביאין לבי דינא לשומן. משמע דבגדי החול משום שהם עליהם וכדי לשומן בעינן להביאן עצמם לבי דינא, לכך אין מביאין אותן ואין שמין, ולכך בגדי שבת שאינם עליהם ואין צריכין להביא את הבנים והבנות עצמם לבי דינא לשם כך, לכן כן בעינן להביאן

דף יב ע"א

ולשומן. אבל באמת קשה דא"כ למה לא נאמר לאותם בנים ובנות להחליף בגדיהם לבגדי שבת ולהביא בגדי חול שלהם לבי דינא, ואח"כ יחליפו בגדיהם לבגדי חול שלהם ויביאו גם בגדי שבת שלהם, דהרי בכך לא יהיו צריכים הם עצמם לבוא לבי דינא. ולכך נראה לומר דרב אלפס אינו סובר כרש"י דהבזיון הוא כמה שיהיו צריכים לבוא בית דין, אלא רק משום דביאתם בבגדי חול שלהם שהם בגדים בזויים יותר הוא בזיון בשבילם, ולכך רק בגדי שבת שהם נאים ומכובדים יותר לכך יביאום לבי דינא לשומן. ואולי יש לומר דבאמת גם לרש"י זהו כוונתו דבזיון להם למיתו לבי דינא, והיינו בבגדי חול שלהם, אבל לא בעצם ביאתם לשם. ורק האחים עצמם כיון שממילא באו לבי דינא בבגדי חול שלהם לכך בעינן לשומן אפי' דאינם בגדים מכובדים נינהו.

לה. בגמ' לימא כתנאי מכר לו עבדים וקרקעות החזיק בעבדים לא קנה קרקעות בקרקעות לא קנה עבדים וכו'. היינו דבקרקעות א"א לקנות עבדים, ואילו בקרקעות קונים מטלטלין, אבל בעבדים אי אפשר לקנות מטלטלין. צריך ביאור דמצד אחד אמרו דבקרקעות לא קנה עבדים, משמע דכמקרקעי דמי ולכך אינן נקנין אגב קרקע כמטלטלין, ואילו אח"כ אומר דבעבדים אין קונין מטלטלין, משמע דעבדים כמטלטלין דמי ולכך אין קונין מטלטלין אגב, ולכאורה סתירה הוא מיניה וביה בברייתא זו עצמה. ועיין לקמן דביארו בגמ' דבקרקעות ומטלטלין איירי שאין העבדים בתוכן, והיות ומטלטלין דניידי נינהו לכך אין קונים אותם אלא בתוכן, וממילא ניחא למה אין מטלטלין נקנין אגב עבדים, דעבדים כמטלטלין דמי. אבל כל זה ניחא רק לאיכא דאמרי דכו"ע עבדים כמטלטלין דמי,

אבל לאיכא דאמרי דלכו"ע עבדי כמקרקעי דמי בגמ' כבר תירצו סתירה זו כבריייתא, דמה דאין עבדים נקנים אגב קרקע ניהא, דהרי כמקרקעי דמי ואינן נקנין אגבן, וגם במשיכה אינן נקנין עמם, דשאני קרקעי דניידי מקרקעי דלא ניידי וכדלקמן, ומה דאין מטלטלין נקנין אגב עבדים זהו משום דכדי לקנות מטלטלין בקנים אגב בעינן קרקע דומיא דערים מצורות ביהודה דלא ניידי, ואילו העבדים כיון דניידי א"א לקנות אגבן.

דף יב ע"ב

לו. בגמ' ואם איתא דכי אמר ר' יוסי הגלילי ממונו הוא מחיים לישני הא ר' יוסי הגלילי הא רבנן אמר ליה מתנות כהונה קאמרת שאני מתנות כהונה דכי קא זכו משלחן גבוה קא זכו. היינו דאם ר' יוסי איירי רק מחיים, ואילו לאחר שחיטה מודה שממון גבוה הוא, א"כ למה לא תירץ רבינא הא דאמרו דקדשים קלים ממון בעלים הוא ר' יוסי והיינו

במחיים, ואילו המשנה דאמרו דאפשר לקדש בבכור רבנן הוא, דממון גבוה הוא, אלא ודאי ר' יוסי איירי אפי' לאחר שחיטה דממון בעלים הוא, ולכך אין לומר דהא דאמרו דמקדשים בבכור רבנן הוא, דאפשר שרבנן חולקים על ר' יוסי רק על לאחר שחיטה דגבוה ההוא, אבל במחיים מודים לר' יוסי דממון בעלים הוא, וממילא גם לשיטתם אין לקדש בבכור, ולכך תירץ רבינא דבבכור בחו"ל איירי וכדלעיל, וממילא איך אמרו כאן דר' יוסי איירי רק במחייין ולא לאחר שחיטה. ועל זה תירצו דהיות וכאן איירי במתנות כהונה לכך בכל גוונא לא היה אפשרות לתרץ הא ר' יוסי הא רבנן, דהרי במתנות כהונה גם לר' יוסי הוי ממון גבוה ואפי' מחיים, דהרי משלחן גבוה קא זכו, ומה דאמר ר' יוסי ממון בעלים הוא איירי בשלמים שלא זכו בהם משלחן גבוה. אבל קשה דא"כ איך תירץ רבינא לעיל דבבכור בחו"ל איירי ולכך לר' יוסי הוי ממון

בעלים, הרי בבכור דממתנות כהונה ההוא אפי' מחיים הוא מודה שהוי ממון גבוה. וצריך לומר דבבכור בחו"ל כיון דאינו ראוי להקרבה אי אפשר לומר דמשלחן גבוה קא זכו, שהרי אינו ראוי כלל לשלחן גבוה, ולכך בזה סבר ר' יוסי דכן הוי ממון בעלים וכשאר שלמים.

דף יג ע"א

לז. בגמ' אמר מר בן עזאי אומר לרבות את השלמים למעוטי מאי אילימא למעוטי בכור השתא ומה שלמים שטעונים סמיכה וכו' אמרת ממון בעלים הוא בכור מיבעיא. לכאורה קשה איך כלל הו"א לומר למעוטי בכור, הרי אבא יוסי בן דוסתאי אמר על דברי בן עזאי עצמם דרק על בכור אמר דבריו, ואיך הו"א לומר דאדרבא למעוטי בכור בא, הרי מדברי אבא יוסי משמע דבכור ודאי איירי בו בן עזאי, ורק שלא תאמר דמיירי בכל שלמים לכך פירש דבריו, וצ"ע.

לה. בגמ' אמר ר' אבא שלמים שהזיקו גובה מבשרן ואינו גובה מאימוריהן פשיטא אימורין לגבוה סלקי לא צריכא לגובה מבשרן כנגד אימורין. היינו דהיות ורק חצי נזק גובין מן השור התם, ממילא יש לגבות מחצי השור חצי נזק, וכגון ששוין שור המזיק ושור הניזק כל אחד מאתים זוו, וחציו שוה מאה זוו, דממילא אם תמעט אימורין שאי אפשר לגבות מהן שהרי לגבוה סלקי, ממילא לא יהא חצי בשרו לבד שוה מאה זוו, ולא יהא בזה לגבות חצי נזק, ולכך הו"א שיגבה מן הבשר יותר מחציו כנגד האימורין עד שישולם בזה חצי נזק של השור הניזק דהיינו מאה זוו, וזה קמ"ל ר' אבא שאין גובין מבשרן כנגד אימוריהן, אלא גבוה מחצי בשרו כמה שהוא שוה הגם שלא ישלם בכך את כל החצי נזק. אבל באמת קשה דמנין לנו כלל דאת החצי נזק שמשלמים בשור תם משלמים מיניה רק מחצי בשרו וגופו, וכי אם יהא

שור המזיק שוה מאה זוז ושור הניזק מאתיים זוז, גם באופן זה ישולם מן השור הניזק רק חצי בשרו דהיינו חמישים זוז דהוא רביע נזק, דלמה לא נאמר דבכל גוונא ישלם חצי נזק ששוה שור המזיק מגוף שור הניזק, וגם אם בכך ישולם בכל גופו של שור הניזק, וממילא גם כאן הוא הדין שיגבה מבשרן כנגד אימוריהן, דכלל לא משלמים רק מחצי בשרו דווקא. ואולי יש לומר דעל אף דבהזיק שור שוה מאה לשור שוה מאתיים משתלם ההיזק מכל השור, מ"מ כאן כיון דבאם לא היו האימורין סלקי לגבוה היה די בחצי השור לשלם ההיזק, ממילא לכך גם עכשיו דסלקי לגבוה לא ישתלם ההיזק מכל בשר השור אלא רק מחציו, דאין גבוה מבשרן כנגד אימוריהן.

דף יג ע"ב

לפ. בגמ' נכסים המיוחדין למעוטי מאי אמר רב יהודה למעוטי זה אומר שורך הזיק וזה אומר שורך הזיק. היינו דהיות ואין ברורכאן איזה מן השוורין הזיק,

לכך אינו חייב מי מבעלי השוורין לשלם ההיזק, וזה נתמעט מהא דאמרו כאן נכסים המיוחדין. אבל באמת קשה דאיך נתמעט דין זה מכאן, הרי כאן איירי בשהנכסים עצמם אינם מיוחדין למישהו, ומשא"כ שם בהזיקו אחד מב' שוורין הרי כל אחד מהם מיוחד לבעליו, רק דהנזק הוא דאינו מיוחד למי מהשוורין, והיינו דאנו אין יודעים למי מהם מיוחדים היזק זה, וממילא איך שייך למעט מכאן דין שאינו אמור כאן כלל, וצ"ע.

מ.

בגמ' רבינא אמר למעוטי נגח ואחר כך הקדיש נגח ואחר כך הפקיר וכו' עד שתהא מיתה והעמדה בדין שוין כאחד. משמע דמה שממעטין אותן מתשלום ההיזק, זהו משום שאין להם בעל הבית אחד מתחילה ועד סוף, ואינו מיוחדין לאדם אחד בכל זמן זה. אבל א"כ קשה למה רק בהקדיש והפקיר אחר הנגיחה איירי, הרי הוא הדין במכרו לאדם אחר אחרי הנגיחה, או שנתנו במתנה לאדם אחר אחרי הנגיחה שגם

בהם יהיו פטורים מתשלום ההיזק, שהרי גם באופנים אלו אין השור מיוחד לאדם אחד בכל זמן זה, ולמה אמרו רבינא ור' יהודה דין זה רק בהקדיש והפקיר. ועיין לקמן (יד): דאמרו בגמ' דבמכר כל נכסיו ובא לב"ד גובין לו מהן כמו בלוה, דממילא לכך כאן איירי רק בהקדיש והפקיר, דבאמת במכר או נתן נכסיו עדיין יגבו מינה. רק דצריך ביאור למה באמת הדין כן, ולא ממעטינן מוהועד בעליו דבעינן בעה"ב אחד משעת מיתה עד העמדה וגמר דין, וצ"ע.

דף יד ע"א

מא. בגמ' א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא לימא מודמתניתא לא פליגי אמוראי נמי לא פליגי א"ל אין ואם תמצא לומר פליגי בקושיא דר' זירא ובפירוקא דאביי פליגי. היינו דבבבצר המיוחדת בין לפירות ובין לשוורים לכו"ע פטור בנזקי שן ורגל, כיון דברות נכנס השור

להתם, ונחלקו רק גבי הצר המיוחדת לפירות ולא לשורים, דרב חסדא דמחייב על שן ורגל סבר כתירוצא דאביי דכיון דאינה מיוחדת לשוורים שדה אחר קרינא ביה, ואילו ר' אלעזר דפוטר גם בה סבר כקושייתו של ר' זירא, דבעינן וכער בשדה אחר וליכא, שהרי שדה שלו הוא ולא רק של אחר. אבל קשה דאם ר' אלעזר אינו מחייב בשני האופנים על נזקי שן ורגל, א"כ איך יתרץ הוא את הסתירה בין ב' הברייתות דלעיל, הרי מה תירצנו דתני דרב יוסף איירי במיוחדת לפירות ולא לשוורים, ולשיטתו שגם בה פטר איך נחלק על ברייתא זו. וגם לומר איפכא דנחלקו רב חסדא ור' אלעזר רק במיוחדת לשוורים ולפירות, ואילו במיוחדת לפירות ולא לשוורים לכו"ע יהא חייב, א"כ הגם דלר' אלעזר יהא ניהא לתרץ בין הבריתות, וכדתירצו לעיל בגמ', מ"מ לרב חסדא יהא קשה דהרי הוא מחייב בשניהם, וממילא לחד מיניהו בכל גוונא יהא קשה הסתירה בין

הברייתות, או שיהא שיטתו
דלא כהברייתא ויקשה עליו
מתנאי, וצ"ע.

מב. בגמ' אימא סיפא לא לזה ולא
לזה כגון חצר שאינו של
שניהם חייב בה על השן ועל
הרגל מאי לא לזה ולא לזה וכו'
אלא פשיטא לא לזה ולא לזה
אלא דחד וכו'. היינו דעל אף
דאתאן סיפא לרבנן ואילו רישא
ר' אלעזר, מ"מ סברו דאפשר
לאוקמיה בהכי, ולא לזה ולא
לזה היינו של ניזק ולא של מזיק.
אבל באמת קשה דגם אם לחלק
הברייתא בין הרישא לסיפא
אפשר וניהא בכך, מ"מ יקשה
למה ברישא קרי לה להדיא
רשות הניזק, ואילו כאן בסיפא
קרי לה לא לזה ולא לזה, ולא
אמר להדיא דאיירי גם כאן
ברשות הניזק, דמאי שנא. ועוד
דלמה ליה לכתוב באופן כזה
שאין מבואר רשות דחד מי הוא,
דיש במשמעות גם דברשות
דמזיק איירי, בזמן שיכול להדיא
לומר ברשות הניזק, וצ"ע.

דף יד ע"ב

מג. בגמ' אמר מר שוה כסף מלמד
שארין ב"ד נזקקין אלא לנכסים
שיש להם אחריות מאי משמע
וכו' והתניא ישיב לרבות שוה
כסף ואפי' סובין. היינו דלמדים
משוה כסף דמשמעותו נכסים
שהם רק שוין כסף אבל אינם
ככסף ממש לקחתם ולהשתמש
בהם כעבדים ומטלטלין. ועל זה
הקשו בגמ' מישיב לרבות שוה
כסף, ולמה אמרו דרק בקרקעות
גובין. ועל אף דתירצו דהכי
איירי ביתמי, ולכך אין גובין
מהן מטלטלין, מ"מ מה דלמידים
ממשמעות שוה כסף עדיין קשה,
דכאן משמע דמשמעות שוה
כסף היינו רק קרקעות, ואילו
שם גבי ישיב משמע דשוה כסף
היינו כל דבר השוה כסף וכולל
בה מטלטלין, וצ"ע.

מד. בגמ' בפני ב"ד פרט למוכר
נכסיו ואח"כ הולך לב"ד שמע
מינה לזה ומכר נכסיו ואח"כ
בא לב"ד אין ב"ד גובין לו מהן
אלא פרט לבית דין הדיוטות.
היינו דהיה קשה לגמ' דאם

תמעט מכאן במוכר נכסיו דאין גובין לו מהן, א"כ כך יש לך ללמוד הדין גבי לוח ומכר נכסיו, דמאי שנא, ובאמת בלוח מצינו שכן גובין לו מהן, ולכך דחו בגמ' פי' זה ופירשו דממעטים בית דין הדיוטות. אבל באמת קשה למה יש הכרח לומר דלוח ומכר נכסיו דינו כמזיק ומכר נכסיו, הרי יש לומר דבמזיק התורה חידשה בו דין זה, וזה למידים מוהועד בבעליו כמו שלמידים לעיל (יג:) דבעינן עד שתהא שעת מיתה והעמדה וגמר דין שוין כאחד, דהיינו בבעלים אחד, ומשא"כ בלוח דלא חידשה תורה כן ולכך גובין ביה, וממילא למה דחו פירוש זה כאן, וצ"ע.